

MI LAD I U AK CI JI U SRBIJI

Grupa "Hajde da..."

bIns
balkanIDE: novi.sad

Republika Srbija
MINISTARSTVO
OMLADINE
I SPORTA

SALTO-YOUTH
SOUTH EAST EUROPE
RESOURCE CENTRE

Education and Culture

Youth

Za izdavača:

Suzana Krstić

Izdavač:

Grupa „Hajde da...“

Knez Danilova 12/84, Beograd, Srbija

www.hajdeda.org.rs

Autori:

Jelena Ranković

Srđan Mitrović

Aleksandra Mitrović

Sonja Miter Škulj

Erla Dur Magnusdotir

Fotografija na naslovnoj strani:

„Inženjeri zaštite životne sredine“, Novi Sad

Prevod:

Jelena Ranković

Lektor:

Milica Ponjavić

Dizajner:

Adorjan Kurucz

Koordinator projekta:

Srđan Mitrović

Tiraž:

400 primeraka

Štampa:

Grafo R.A.M., Beograd

Beograd, mart 2013.

Publikacija je nastala 2013. godine, u okviru projekta „Podrška kvalitetu implementacije međunarodnih omladinskih projekata u Srbiji u okviru Programa 'Mladi u akciji' Evropske unije“, koji je se sprovodi u partnerstvu sa Kontakt tačkom za Program „Mladi u akciji“ u Srbiji i partnerima na promociji programa – organizacijama „BalkanIDEA“ iz Novog Sada i „Edukativnim centrom“ iz Kruševca.

Statistike u ovoj publikaciji potiču iz baza podataka SALTO Resursnog centra za Jugoistočnu Evropu i EACEA, izuzev onih koje su iznete u članku „Izgrađeni resursi i rad KT u brojkama (2005-2012.)“, a koje se baziraju na podacima Grupe „Hajde da...“.

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd

329.78(497.11)“2005/2013”
061.2-053.6(4-12)“2005/2013”

MLADI u akciji u Srbiji / [autori Jelena Ranković ... [at. al.]; prevod Jelena Ranković]. - Beograd : #Grupa "#Hajde da ...", 2013 (Beograd : Grafoprom). - 29, 29 str. : fotogr. ; 30 x 22 cm

Nasl. str. prištampanog prevoda: Youth in Action in Serbia. - Oba rada štampana u međusobno obrnutim smerovima. - Podatak o autorima preuzet iz kolofona. - Tiraž 400.

ISBN 978-86-87617-02-5

1. Ранковић, Јелена, 1977- [аутор]
[преводилац]

a) Омладина - Међународна сарадња - Србија - 2005-2013 b) Омладинске организације - Југоисточна Европа - 2005-2013
COBISS.SR-ID 197583372

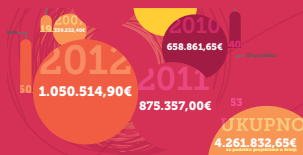
Razvoj i štampa publikacije je finansijski podržana od strane
Ministarstva omladine i sporta Republike Srbije, SALTO
Resursnog centra za Jugoistočnu Evropu i Programa
„Mladi u akciji“ Evropske unije.

Пројекат „ПОДРШКА КВАЛИТЕТУ ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ
МЕЂУНАРОДНИХ ОМЛАДИНСКИХ ПРОЈЕКТА У
СРБИЈИ У ОКВИРУ ПРОГРАМА „МЛАДИ У АКЦИЈИ ЕУ“,
спроводи Група „Хајде да...“ финансира Министарство
омладине и спорта, Република Србија

Mišljenja i stavovi izraženi u ovoj publikaciji predstavljaju
isključivo stavove autora, a ne zvanične stavove institucija koje
se pominju u publikaciji, niti stavove Ministarstva omladine i
sporta Republike Srbije, SALTO Resursnog centra za Jugoistoč-
nu Evropu i Programa „Mladi u akciji“ Evropske unije.

2007

MLA

EVS

RAZ

TRI

201

Pojmovnik

Između 2007. i 2013. godine...

Grupa „Hajde da...” kao **Kontakt tačka – 8 godina kasnije**

Kvalitetnom saradnjom do pozicije regionalnog lidera

Osvrt na Program „Mladi u akciji” u Srbiji, 2007-2012. godine

Resursi za podršku učešća mladih iz Srbije u Programu „Mladi u akciji”

Izgrađeni resursi i rad Kontakt tačaka u brojkama (2005-2012.)

Pregled neformalno-obrazovnih programa **Kontakt tačaka** u periodu od 2005-2012.g.

Pregled broja **odobrenih projekata i novčanih sredstava** na centralizovanom nivou (Brisel), za projekte realizovane pod okriljem Programa „Mladi u akciji” u Srbiji, u periodu 2007-2012.g.

Akcija 2 – Evropski volonterski servis u Srbiji

Akcija 3.1 – Omladinske razmene u Srbiji

Akcija 3.1 – Treninzi i umrežavanje organizacija u Srbiji

Posle 2013. godine...

POJMOVNIK

Kontakt tačke

organizacije iz zemalja Jugoistočne Evrope (koje još nemaju svoje nacionalne agencije), akreditovane od strane SALTO Resursnog centra za Jugoistočnu Evropu, sa ciljem da promovišu Program „Mladi u akciji” i pružaju podršku organizacijama sa lokala, koje bi želele da se u njega uključe.

SALTO JIE

SALTO Resursni centar za Jugoistočnu Evropu – pomoćno telo Evropske komisije, zaduženo za promociju saradnje na polju rada sa mladima, između organizacija iz tzv. Programskih zemalja i zemalja Jugoistočne Evrope. Kancelarija resursnog centra se nalazi u sklopu slovenačke nacionalne agencije za Program „Mladi u akciji”, u Ljubljani.

<http://www.salto-youth.net/rc/see/>

Nacionalne agencije (NA)

svaka Programska zemlja ima svoju NA, koja predstavlja vezu između Evropske komisije, organizacija koje koriste program i samih mladih, kao krajnjih korisnika. Njihova primarna uloga je da promovišu i implementiraju Program „Mladi u akciji” na nacionalnom nivou, dajući osnovne informacije o njemu, stimulišući i podržavajući uspostavljanje parterstava, vršeći odabir projekata na nacionalnom nivou, a u skladu sa kriterijumima postavljenim od strane Evropske komisije, i organizujući i realizujući različite aktivnosti informativnog, konsultativnog i edukativnog tipa.

Programske zemlje

su: zemlje članice Evropske unije (Austrija, Belgija, Bugarska, Češka, Danska, Estonija, Finska, Francuska, Grčka, Holandija, Irska, Italija, Kipar, Letonija, Litvanija, Luksemburg, Mađarska, Malta, Nemačka, Poljska, Portugal, Rumunija, Slovačka, Slovenija, Španija, Švedska, Velika Britanija), zemlje iz Evropske asocijacije za slobodnu trgovinu (EFTA) koje su članice Evropskog ekonomskog prostora (EEA) – Island, Lihtenštajn i Norveška, kao i zemlje kandidanti za pristup Evropskoj uniji – Hrvatska i Turska.

Susedske partnerske zemlje

zemlje Jugoistočne Evrope (Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Makedonija, Kosovo po rezoluciji VS UN 1244, Srbija), zemlje Istočne Evrope i Kavkaskog regiona (Azerbejdžan, Belorusija, Gruzija, Jermenija, Moldavija, Ruska Federacija, Ukrajina), kao i Mediteranske Partnerske zemlje (Alžir, Egipat, Izrael, Jordan, Liban, Maroko, Palestinska Autonomna Područja – Zapadna obala i Pojas Gaze, Sirija, Tunis).

Mladi sa smanjenim mogućnostima

mladi koji su u odnosu na svoje vršnjake u manje povoljnoj situaciji, usled socijalnih (veroispovest, etnička pripadnost, seksualno opredeljenje, mladi bez roditelja, zavisnici), ekonomskih (niži životni standard, siromaštvo), zdravstvenih (hronična oboljenja), geografskih (zabačene, napuštene, seoske sredine), kulturalnih (imigranti, izbeglice, manjinske grupacije), obrazovnih (mladi sa poteškoćama u učenju, nekvalifikovane osobe, mladi koji su prekinuli školovanje) poteškoća, invaliditeta (mentalnog, fizičkog, senzornog) ili drugih razloga.

IZMEĐU 2007.

...pronađena je voda na Mesecu ...Bugarska i Rumunija su postale članice Evropske unije ...Feliks Baumgartner je izveo skok sa ivice svemira ...izašla je poslednja knjiga iz edicije o Hariju Poteru – „Hari Poter i relikvije smrti“ ...svet je zadesila globalna finansijska kriza, najveća posle 1929. godine ...

..a mladi širom Evrope i sveta uživali su u mogućnostima koje im je otvorio **Program „Mladi u akciji“** Evropske unije! Ukupan budžet programa bio je **885 miliona evra**, i bio je namenjen realizaciji različitih omladinskih projekata, grupisanih u pet tzv. akcija:

Akcija 1: **Mladi za Evropu**

Akcija 2: **Evropski volonterski servis**

Akcija 3: **Mladi u svetu**

Akcija 4: **Omladinski sistemi podrške**

Akcija 5: **Evropska saradnja u oblasti omladinskog rada**, sa ciljem da:

- promovišu aktivno učešće mladih
- razvijaju solidarnost i toleranciju
- jačaju uzajamno razumevanje
- razvijaju kvalitetne sisteme podrške za omladinske aktiviste i organizacije
- ohrabruju saradnju na nivou Evrope, u oblasti rada sa mladima.

I 2013. GODINE ...

„Apple“ je promovisao prvi iPad ...Evropska unija je ukinula vize građanima Srbije ...održane su letnje OI u Pekingu i Londonu, i zimske u Vankuveru ...izašla su dva nova filma o Džejmsu Bondu ...nije se desio smak sveta, po majanskom proročanstvu ... i ...

Ovom publikacijom želimo da vam predstavimo kako je sve ovaj program Evropske unije „živeo“ u Srbiji tokom proteklih 6 godina (2007-2012.), kao i da vas upoznamo sa nekim od inicijativa koje su u Srbiji i/ili sa mladima iz Srbije realizovane pod okriljem ovog programa. Takođe, želja nam je da predstavimo i rad Kontakt tačaka, koje su doprinele da Program „Mladi u akciji“ u Srbiji iz godine u godinu ima sve veći uspeh i uticaj.

- ostvarena saradnja mladih iz Srbije sa organizacijama iz 45 evropskih zemalja
- zemlje sa kojima su organizacije iz Srbije najčešće saradivale: Makedonija, Italija, Bosna i Hercegovina
- oko 4.000 mladih iz Srbije učestvovalo u MuA projektima u periodu 2007-2012. god.

GRUPA „HAJDE DA...“

U zemlji u kojoj su mladi više od jedne decenije bili u svojevrsnoj izolaciji u odnosu na druge mlade u Evropi, program namenjen mobilnosti i neformalnom obrazovanju mladih ljudi, bio je od posebne važnosti. Zbog toga je Grupa „Hajde da...“ odlučila da uđe u proces dobijanja akreditacije za ulogu Kontakt tačke za program „OMLADINA“, a kasnije i za Program „Mladi u akciji“ i učini ga dostupnijim mladima iz Srbije. Kao organizacija, dobili smo 2005. godine licencu za ulogu Kontakt tačke, i krenuli kao volonteri da se javljamo na telefonske pozive, odgovaramo na mejlove i putujemo po Srbiji, promovišući program. Ono što smo zatekli na terenu jeste da je informacije o programu imao mali broj osoba/organizacija, većina nije imala kapaciteta da razvije kvalitetan predlog projekta i pošalju ga u Brisel, a vrlo malo informacija o programu je bilo dostupno na srpskom jeziku.

Nakon povratka sa terena, prvi impuls nam je bio da popravimo ili barem ublažimo situaciju. Kreiran je ambiciozan plan, koji je uključivao veći broj intenzivnih treninga, pokretanje info-centara, promociju na internetu, info-pultove itd. Neke od tih ideja su odmah i realizovane, ali neke su morale da sačekaju pronalaznje stabilnije podrške. Nekoliko godina kasnije, uspostavljanjem Ministarstva omladine i sporta Republike Srbije i usvajanjem Nacionalne strategije za mlade, po prvi put su se stvorili uslovi za kvalitetnu podršku od strane države, a ministarstvo je ovu saradnju konkretizovalo kroz otvaranje posebnog konkursa za finansijsku podršku promociji programa Evropske unije u Srbiji, čime je postalo ključni partner Kontakt tačaka u Srbiji.

KAO KONTAKT TAČKA 8 GODINA KASNIJE

U trenutku pisanja ove publikacije, možemo da kažemo da smo, nakon osam godina u ulozi Kontakt tačke, dali doprinos uspehu naše zemlje u ovom programu. Srbija je u ovom trenutku jedna od najvećih korisnica Programa „Mladi u akciji“ na Balkanu, sa velikim brojem omladinskih projekata, akreditacija za EVS i hiljadama mladih koji su koristili mogućnosti programa. Taj uspeh delimo sa našim partnerima: „Edukativnim centrom“ iz Kruševca, organizacijom „BalkanIDEA“ iz Novog Sada, Ministarstvom omladine i sporta Republike Srbije, trenerima, volonterima, omladinskim radnicima, kancelarijama za mlade i dr. Ova inicijativa uspela je samo zahvaljujući činjenici da su je različiti akteri uključeni u promociju programa u Srbiji osetili kao „svoju“ i bili spremni da maksimalno ulažu sebe u sve realizovane aktivnosti. Uživajte u čitanju ove publikacije i probajte da kroz svu statistiku, ozbiljne reči i brojke uvidite suštinu Programa „Mladi u akciji“ i njegov značaj za mlade iz nekog malog mesta u Srbiji, koji su imali prilike da učestvuju u međunarodnoj razmeni, obuci ili da žive i volontiraju u nekoj zemlji Evropske unije. Biće vam i jasnije zašto je ovaj program bitan za mlade u Srbiji, kao i zašto će biti bitno uspostavljanje nacionalne agencije za mlade, koja će mladima u Srbiji omogućiti punopravno učešće u budućem programu Evropske unije namenjenog mladima.

Srđan Mitrović

Koordinator Kontakt tačke za Program „Mladi u akciji“, Grupa „Hajde da...“

KVALITETNOM SARADNJOM DO POZICIJE

Pri izradi Nacionalne strategije za mlade, mladi ljudi prepoznali su informisanost, mobilnost, participativnost i aktivizam kao neke od prioriternih tema za vlastiti bolji život i davanje doprinosa kvalitetnijem životu zajednice. Od svog osnivanja, Ministarstvo omladine i sporta radi na razvoju, unapređivanju i primeni omladinske politike sa mladima i za mlade, i aktivno je na svim nivoima – od lokalnog do evropskog. Pri tome, veoma značajnu ulogu igra međunarodna saradnja, čiji je zadatak da mlade informiše o programima i mogućnostima na evropskom nivou, pripremi ih za korišćenje istih i doprinese povezivanju sa vršnjacima iz celog sveta. Kada govorimo o evropskim programima za mlade, posebno smo ponosni na učešće mladih i udruženja u programu EU „Mladi u akciji“, gde Srbija predstavlja regionalnog lidera po broju podnetih i odobrenih projekata.

Zašto je ovaj program značajan iz ugla institucije – jer doprinosi saradnji mladih, pruža prilike za neformalno obrazovanje i interkulturalno učenje, podiže nivo informisanosti, promovise volonterizam, podstiče mobilnost. I upravo zahvaljujući ovom programu, uprkos globalnoj ekonomskoj krizi i njenim posledicama, sve veći broj zemalja definiše mobilnost mladih kao jedan od prioriteta, svestan značaja mobilnosti sa aspekta informisanosti, aktivizma, obrazovanja, zapošljavanja. Mlad čovek koji je bio u prilici da otputuje, vidi, nauči, postaje otvoreniji i tolerantniji, pa je mobilnost i značajan instrument u borbi protiv diskriminacije i predrasuda.

REGIONALNOG LIDERA

Šta je to što Ministarstvo omladine i sporta čini za sam program? Naime, imajući u vidu da i dalje postoje realne, formalne prepreke za formiranje agencije za mlade, Ministarstvo intenzivno promoviše i podržava rad Kontakt tačaka izabраниh od strane Evropske komisije. Uvedena je posebna budžetska linija za podršku Kontakt tačkama u promociji programa i edukaciji za njegovo korišćenje; obučeno **preko 800 predstavnika nevladinih organizacija**, kancelarija za mlade i lokalnih samouprava za korišćenje programa; organizovani treninzi, seminari i info-dani, preko **10.000 mladih** direktno informisano o mogućnostima programa, a preko **60.000 mladih** indirektno; preko **40 organizacija** akreditovano za evropski volonterski servis (od čega pet KZM), itd.

Sve navedeno ukazuje na sjajnu saradnju svih partnera u promociji i korišćenju programa i treba da ohrabri mlade pred naredni korak – formiranje agencije za mlade, koji naš omladinski sektor dočekuje u potpunosti spreman.

Aleksandra Mitrović

Savetnica za međunarodnu saradnju pri
Ministarstvu omladine i sporta Republike Srbije

OSVRT NA PROGRAM

U periodu od 2007. do 2011. godine, realizovano je **2790 projekata** – u okviru evropskog volonterskog servisa, omladinskih razmena i treninga i umrežavanja – koji su uključivali učesnike iz zemalja Zapadnog Balkana. U 32% od navedenih, tj. oko **900 projekata**, učestvovali su mladi iz Srbije. Broj ovakvih projekata je rastao iz godine u godinu – kako onih u kojima su organizacije iz Srbije bile partneri, tako i onih koji su koordinirani i dešavali se u Srbiji. Istovremeno, rastao je i kvalitet ovih aktivnosti. Očigledno je da je program veoma uspešno implementiran i korišćen u Srbiji. A koji su to faktori koji su doprineli ovakvom uspehu?

Vratimo se u prošlost: saradnja sa zemljama Zapadnog Balkana započeta je još 2000. godine, u okviru programa „OMLADINA“, Evropske unije. Od 2002. godine naovamo, SALTO Resursni centar za Jugoistočnu Evropu je podržavao izgradnju partnerstava, kao i kapaciteta omladinskih vođa i radnika za unapređenje kvaliteta projekata u skladu sa bazičnim vrednostima programa: neformalno učenje, participacija mladih, inkluzivnost i razumevanje kulturalnih razlika.

Od samog početka je bilo jasno da se ovakvim poduhvatom ne može uspešno upravljati samo iz Ljubljane; postojala je potreba za saradnicima na lokalnu, koji bi imali kapacitet, ali i bili posvećeni savetovanju i podršci (potencijalnih) aplikacija iz njihove zemlje, i to na njihovom maternjem jeziku i uz dobro poznavanje lokalnih/nacionalnih prilika i potreba. Tako je od 2005. godine

„MLADI U AKCIJI“ U SRBIJI 2007-2013. GODINE

SALTO JIE, nakon otvorenog javnog poziva, nominovao lokalne organizacije koje su preuzele ulogu Kontakt tačaka za program.

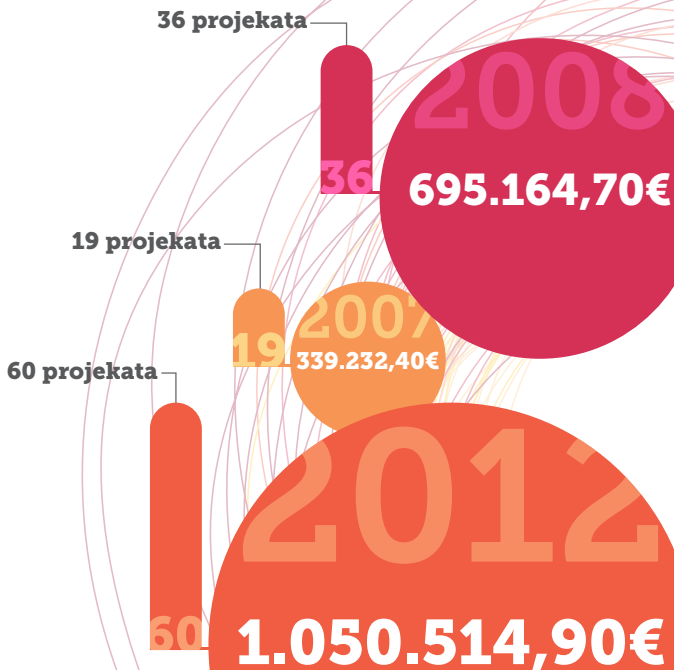
U Srbiji je, tako, uspešno nastavljeno sa implementacijom programa, sa visokim stepenom efikasnosti, posvećenosti i kompetentnosti, kao i pouzdanosti i stabilnosti, kako će se tokom godina pokazati. Delatnost Kontakt tačaka je bila povezana sa jakim aktivnom scenom omladinskog rada i uigranom mrežom saradnika, posebno trenera za oblast rada sa mladima. Istovremeno, proces je kontinuirano bio podržavan i od strane Ministarstva omladine i sporta Republike Srbije, koje je u proces razvoja omladinske politike uvrstilo i interese nevladinih omladinskih organizacija, kao i promociju Programa „Mladi u akciji“. Konačno, postojao je i kontinuiran i kvalitetan dijalog između predstavnika nacionalnog i evropskog nivoa, što je takođe omogućilo povezivanje nacionalnih i evropskih omladinskih politika i razvoja omladinskog rada uopšte.

Želim vam uspeha u budućem radu na ovom polju, u okviru nove generacije evropskih omladinskih projekata, kao i do sada. Doprinos Kontakt tačaka će ostati jedan od ključnih elemenata u ovom procesu, sve dok se Srbija ne uključi u program kao njegov punopravni član.

Sonja Miter Škulj

Koordinatorica SALTO JIE Resursnog centra

Pregled broja odobrenih projekata i novčanih sredstava na centralizovanom nivou (Brisel), za projekte realizovane pod okriljem Programa „Mladi u akciji“ u Srbiji, u periodu 2007-2012. godine.

2009
642.702,00€

34 projekta

34

2010
658.861,65€

40 projekata

40

2011
875.357,00€

53 projekta

53

UKUPNO

4.261.832,65€
za podršku projektima u Srbiji

242

odobrena projekta u Srbiji

14

RESURSI ZA PODRŠKU

U nedostatku nacionalne agencije za Program „Mladi u akciji“ u Srbiji, Evropska komisija i SALTO JIE su 2005. godine započeli proces akreditacije organizacija sa Balkana, koje su nazvali Kontakt tačkama, sa mandatom da pružaju podršku i izgrađuju kapacitete omladinskih organizacija iz svoje zemlje. Od početnih **12 Kontakt tačaka**, 2013. godine aktivne su ostale **4 Kontakt tačke** na Balkanu. Tokom osmogodišnjeg perioda, broj i sastav Kontakt tačaka u Srbiji se menjao. Od toga da je postojala jedna organizacija u ovoj ulozi, do toga da su u nekim periodima dve ili tri organizacije bile zadužene za promociju i podršku u okviru Programa „Mladi u akciji“ i da su nosile naziv zvanično akreditovanih Kontakt tačaka.

Bez obzira na promene u broju i sastavu, posao na povećanju broja aplikacija poslatih iz Srbije u Brisel, kao i kvaliteta implementacije projekata pod okriljem programa, u Srbiji nije ni jednog trenutka stajao, ponajviše zahvaljujući jednoj činjenici: **resursima**.

Na samom početku, Kontakt tačke u Srbiji su prepoznale da je prvo potrebno konsolidovati ljudske resurse (treneri) koji već postoje u Srbiji u domenu međunarodne omladinske saradnje, ali i raditi na izgradnji novih resursa. Time smo želeli da uvažimo postojeću ekspertizu i resurse pojedinaca i organizacija, i da stvorimo osećaj vlasništva kod drugih, kako inicijativa promocije ovog programa ne bi bila samo na ljudima – volonterima i trenerima koji su aktivni pri Kontakt tačkama. Iako smo se pribojavali da će pomenuta odluka

UČEŠĆA MLADIH IZ SRBIJE U PROGRAMU „MLADI U AKCIJI“

dovesti do stvaranja glomaznog mehanizma promocije programa u Srbiji, ovako širok pristup se mnogo godina kasnije pokazao kao najmudrija odluka koju smo doneli.

Foto: Kontakt tačke Srbija

DECENTRALIZACIJA PROMOCIJE PROGRAMA

Decentralizacija je bila jedan od ključnih koncepata rada Kontakt tačaka, kako bi se promocija što više izmestila van tri najveća grada u Srbiji, i program približio mladima iz manjih mesta. S tim ciljem oformljen je nacionalni trenerski tim i tim multiplikatora, i održano je preko **70 edukativnih i informativnih aktivnosti** širom Srbije.

UKLJUČIVANJE STRUČNJAKA IZ SRBIJE

Jedna od velikih prednosti rada u Srbiji u okviru Programa „Mladi u akciji“ je veliki broj lokalnih eksperata (naročito trenera) sa bogatim iskustvom u međunarodnoj saradnji mladih. Dakle, bilo je prirodno za nas da okupimo ove stručnjake i oformimo trenerski tim „Mladi u akciji – Srbija“. Tim je sastavljen **15 iskusnih trenera**, sa višegodišnjim iskustvom u zemlji i inostranstvu. Osobnost trenerskog tima „Mladi u akciji – Srbija“ jeste interaktivan i participativan pristup, i programi treninga koji istovremeno zadovoljavaju evropske neformalno-obrazovne standarde i vrednosti Programa „Mladi u akciji“, i prate potrebe i specifičnosti svake konkretne grupe učesnika.

USPOSTAVLJANJE PARTNERSTAVA

Nakon formiranja Ministarstva omladine i sporta Republike Srbije, 2007. godine, i usvajanja Nacionalne strategije za mlade, stvoren je po prvi put kvalitetan državni okvir za zajedničko delovanje na pitanjima saradnje mladih iz Srbije sa vršnjacima iz EU. Ministarstvo je ovu saradnju konkretizovalo otvaranjem posebnog konkursa za **finansijsku podršku**, namenjenom promociji programa EU u Srbiji, čime je postalo ključni partner Kontakt tačaka u Srbiji.

KREIRANJE MREŽE MULTIPLIKATORA

Umrežili smo **28 omladinskih organizacija**, kao i lokalnih i regionalnih kancelarija za mlade, kako bi u što većoj meri i na što kvalitetniji način uzeli učešće u Programu „Mladi u akciji“. Multiplikatori su prošli intenzivni trening kako bi ovladali veštinama izvođenja promotivnih i edukativnih aktivnosti u cilju promocije programa u Srbiji.

Nakon toga, multiplikatori su zajedno sa Kontakt tačkama organizovali lokalne promocije programa, realizovali bazične treninge u svom mestu i postali deo mreže lokalnih resursa za promociju programa u manjim mestima širom Srbije.

9 GODINA POSTOJANJA KONTAK TAČAKA U SRBIJI

Kontakt tačke imaju zadatak da pružaju podršku i izgrađuju kapacitete omladinskih organizacija iz svoje zemlje za korišćenje Programa „Mladi u akciji“.

3 INFO CENTRA U SRBIJI

Info centri svakog radnog dana pružaju podršku mladima, organizacijama, opštinama i kancelarijama za mlade i omogućavaju pristup svim važnim podacima o EU programima za mlade (publikacije, brošure, aplikacione forme itd.).

5 SPECIJALIZOVANIH TRENINGA

Kreirali smo pet različitih treninga i mentorskih programa, koji su mladima, organizacijama, opštinama i kancelarijama za mlade približili koncept međunarodne saradnje mladih i obučili ih kako da koriste Program „Mladi u akciji“.

40000 POSETA INTERNET PREZENTACIJI WWW.MLADIUAKCIJI.RS

Posetioци prezentacije su pregledali više od **120.000** stranica i preuzeli više od **5.000** različitih dokumenata: statistika odobrenih projekta, prijava za treninge, vodiča za program, aplikacionih formulara, brošura i dr.

849 UČESNIKA OBUKA

Održano je preko **50** lokalnih, regionalnih i nacionalnih treninga, seminara, radionica, info-dana i drugih neformalno-obrazovnih događaja širom Srbije, na kojima je informisano i edukovano više od **800 osoba** o tome kako mogu da koriste program.

7 MOBILNA INFO CENTRA

Mobilni info-centri su namenjeni promociji programa tokom međunarodnih muzičkih festivala („Exit“), Dana Evrope, lokalnih kampanja, sportskih turnira i drugih sličnih događaja.

1500

ODGOVORA NA UPITE MLADIH, ORGANIZACIJA I INSTITUCIJE IZ SRBIJE

Pitanja su upućivana mejlom, telefonom ili putem poseta info centru, a ticala su se Pojašnjavanja vodiča za program, popunjavanja projektne aplikacije, akreditacije za EVS, savetovanja u realizaciji projekta itd.

1

PRVA INTERNET PREZENTACIJA WWW.MLADIUAKCIJ.LRS

Prezentacija je kreirana početkom 2009. godine i značajna je kao prvi internet sajt koji pruža informacije o Programu "Mladi u akciji" na srpskom jeziku.

1

PRVA NACIONALNA MEJLING LISTA O PROG- RAMU "MLADI U AKCIJI"

Mejling lista je prvobitno pokrenuta kao mali deo internet prezentacije, ali se „otela kontroli“ i prerasla u jedan od ključnih mehanizama za promociju programa u Srbiji.

1500

KORISNIKA MEJLING LISTE

Nakon četiri godine postojanja, više od **1.500 organizacija**, opština, kancelarija za mlade, institucija i mladih se prijavilo da redovno dobija najnovije informacije o programu.

8000

MLADIH U SRBIJI JE DOBILO INFORMACIJU O PROGRAMU

uz pomoć aktivnosti mobilnih info-centara, priloga u medijima, javnih događaja itd.

2/3

ORGANIZACIJA KOJE TRENUTNO KORISTE PROGRAM "MLADI U AKCIJI" SU U JEDNOM TRENUTKU DOBILE PODRŠKU OD STRANE KONTAKT TAČAKA

putem edukativnih, informativnih i promotivnih aktivnosti.

Tip neformalno-obrazovne aktivnosti

Bazični trening za Program „Mladi u akciji“

Napredni trening za pisanje projekata za Program „Mladi u akciji“ koji uključuje i mentorski program

Treninzi za **supervizore** i **mentore** EVS volontera i podršku kvalitetu implementacije EVS projekata u Srbiji

Trening za **podršku kvalitetu implementacije** međunarodnih omladinskih projekata u Srbiji

Trening za **upravljanje** međunarodnim omladinskim projektima okviru Programa „Mladi u akciji“

Različiti seminari, info-dani, radionice, „ad-hoc“ edukativne aktivnosti u organizaciji Kontakt tačaka ili drugih aktera

- 25-30% prosečna prolaznost podnetih projekata poslanih iz Srbije u Brisel

- ca. 17.300€ prosečno odobreno po projektu u Srbiji

Broj realizovanih aktivnosti	Broj učesnika	Mesta gde su održane aktivnosti*
28	392	Beograd, Blace, Bor, Despotovac, Kragujevac, Kruševac, Novi Bečej, Novi Pazar, Novi Sad, Niš, Pančevo, Požega, Prijepolje, Smederevo, Sombor, Sremski Karlovci, Subotica, Valjevo, Zaječar i Zrenjanin
3	63	
2	39	
1	18	
2	37	
17	~300	

* **Napomena:** Svi treninzi su bili regionalnog i nacionalnog tipa, i uključivali su učesnike iz određenog/ih okruga ili sa teritorije cele Srbije.

AKCIJA 2

EVROPSKI VOLONTERSKI

...je prilika za mlade uzrasta **18-30** (izuzetno i **16-17**) godina, da kao volonteri, žive i rade u evropskoj zemlji za koju se sami opredele, tokom **2-12 meseci**. Učestvovanje u EVS projektima je za volontere **besplatno**, a bivaju im **pokriveni troškovi stanovanja, ishrane i osiguranja** za sve vreme trajanja aktivnosti.

Individualni EVS podrazumeva jednog volontera, organizaciju koja ga šalje i onu koja ga prima, dok **grupnim EVS-om** može istovremeno biti obuhvaćeno 2-100 volontera i nekoliko organizacija.

Projekti treba da budu koncipirani tako da **donose dobrobit lokalnoj zajednici** i imaju **jasno definisan obrazovni cilj** za samog volontera (rad sa decom, tinejdžerima, osobama sa hendikepom, imigrantima, starim licima, beskućnicima, rad na zaštiti životne sredine, promociji kulture...)

U svakom EVS projektu mora učestvovati **barem jedna zemlja članica EU**.

Sve organizacije koje žele da pošalju volontera u inostranstvo ili pak ugoste mladu osobu iz neke strane zemlje, moraju za to biti **akreditovane** od strane odgovarajućeg SALTO RC (za našu zemlju je nadležan SALTO JIE). Osnovna ideja jeste

SERVIS (EVS) ...

da se na ovaj način obezbedi da svi EVS projekti budu podjednako kvalitetni, da mladi volonteri budu zaštićeni i EVS projekti budu u skladu sa bazičnim vrednostima programa.

<http://ec.europa.eu/youth/evs/aod/>

- 2012. godine u Srbiji su aktivne 42 organizacije koje su akreditovane za primanje i slanje volontera, što je najveći broj ukupno akreditovanih organizacija u jednoj zemlji Jugoistočne Evrope.
- 2012. godine u organizacijama iz Srbije su ugošćena 53 volontera iz različitih evropskih zemalja, što je 22% od ukupnog broja volontera ugošćenih u zemljama Jugoistočne Evrope
- 2012. godine organizacije iz Srbije su poslale 84 volontera na EVS u različite evropske zemlje, što je 39% od ukupnog broja volontera poslanih iz zemalja Jugoistočne Evrope.

EVS U SRBIJI

2007-2012.

mladi iz Srbije su išli na volonteriški servis u **27 evropskih zemalja**, a najčešće u Bugarsku, Nemačku i Španiju.

u Srbiju su na volonteriški servis dolazili mladi iz **23 evropske zemlje**, a najviše iz Francuske, Poljske i Španije.

zemlje u koje su volonteri išli iz Srbije

zemlje iz kojih su volonteri dolazili u Srbiju

Volonter: Maćej Dariusz Špulecki (20)

Šalje (SO): „Udruženje za obrazovanje mladih Salezijanaca“, Bidogošči, Poljska

Prima (HO): „Živimo zajedno - Udruženje za pomoć osobama sa smetnjama u razvoju Stari grad“, Beograd, Srbija

Naziv projekta: „Živimo zajedno“

Trajanje projekta: avgust 2012 – avgust 2013.

Zašto si se odlučio za EVS?

Želeo sam da vidim šta rade volonteri u drugim zemljama. Želeo sam da osetim kako je to živeti u stranoj zemlji, učiti o drugačijoj kulturi i dati nešto od sebe.

Na čemu si angažovan tokom trajanja svog volonterskog servisa?

Radim sa osobama sa razlitim vrstama invaliditeta, uzrasta od 20 do 55 godina. Predajem engleski jezik i držim muzičke i umetničke radionice.

Zašto si izabrao da dođeš baš u Srbiju?

Došao sam iz Poljske, gde je život sličniji životu u drugim zemljama Evropske unije. Život u Srbiji je potpuno drugačiji nego u mojoj zemlji. Želeo sam da se uverim da li su ljudi ovde onakvi kao što

se o njima priča, želeo sam da osetim kako se ovde živi. Fascinirale su me već i same priče o Srbiji koje sam slušao, i presrećan sam što sam došao ovde, jer je zemlja divna!

Kada je, prema tvom mišljenju, najbolji trenutak za odlazak na EVS: kada si mlađi i manje iskusan (pa je baš EVS jedno od tvojih prvih volonterskih iskustava) ili kada si stariji i iskusniji?

Najbolje je ići na EVS posle srednje škole, a pre fakulteta. Tada puno mladih pokušava da donese odluku o tome šta želi od života, a upravo EVS može da bude odlična životna škola. Nije važno da li imaš ili nemaš iskustva, jer ćeš ga svakako steći tokom svog volonterskog servisa, a možda ćeš čak uspeti i da spoznaš šta je to čime u životu želiš da se baviš.

POLJSKA

SRBIJA

Koja bi bila tvoja tri ultimativna saveta budućim organizacijama domaćinima?

- 1. Ako želite da ugostite volontera, morate znati sve o EVS-u. Dobro proučite u šta se upuštate i pripremite se za to.*
- 2. Morate znati zašto ovo radite: ako je glavni razlog novac, onda ne treba da primete volontere.*
- 3. Znajte šta tačno radite i koja će biti uloga volontera u tome svemu.*

Foto: Maćej Dariuš Špulecki

Volonterka: Lea Lendjel (21)

Šalje (SO): „Centar lokalne demokratije“, Subotica, Srbija

Prima (HO): „Ujedinjene igre naroda“, Izola, Slovenija

Naziv projekta: „Mladi iz manje podsticajnih sredina“

Trajanje projekta: maj 2009 – maj 2010.

Zašto si se odlučila za EVS?

Tri osnovna razloga zbog kojih sam se odlučila za EVS su: da bih stekla radno iskustvo, naučila novi jezik i upoznala se sa jugoslovenskom kulturom.

Na čemu si bila angažovana tokom trajanja svog volonterskog servisa?

Tokom svog volonterskog servisa, učestvovala sam u različitim obukama, organizovala festival, kao i „edukativne radne vikende“, kako smo ih zvali.

Koje su tvoje najvažnije dobiti od tvog volonterskog servisa?

Mislim da su to jezik i radno iskustvo. Zapravo, ceo EVS je jedno od najvažnijih postignuća u mom životu.

Šta je najvažnije što si postigla tokom svog volonterskog servisa?

Organizovanje jednonedelnog festivala i pomoć osobama bez stalnog prebivališta.

Koja bi bila tvoja tri ultimativna saveta budućim volonterima?

- 1. Ne očekujte luksuz, ali znajte da ćete imati svega dovoljno, da uživate u životu u novoj zemlji i da budete srećni.*
- 2. Ako vas bilo šta zanima – pitajte, nemojte da se stidite i ustručavate.*
- 3. Ponesite džeparac za prvih mesec dana – za slaki slučaj.*

SRBIJA

SLOVENIJA

Foto: Lea Lendjel

30

Volonter: Božidar Dimić (20)

Šalje (SO): „OSMEH“, Beograd, Srbija

Prima (HO): „Omladinski centar Kalamata“, Kalamata, Grčka

Naziv projekta: „EVS E-strukture“

Trajanje projekta: avgust 2010 – april 2011.

Kako bi opisao, predstavio sebe kao volontera?

Generalno sam vrlo aktivna osoba, i bio sam vrlo motivisan volonter. Stvarno sam želeo da naučim nešto novo i korisno, i mogu reći da sam naučio baš, baš dosta toga. Nisam osoba koja može da sedi i ne radi ništa, pa sam, čak i kada u Omladinskom centru nije bilo šta da se radi, pronalazio nešto čime ću se baviti, i to je možda i ključ uspeha mog volonterskog servisa.

Zašto si se odlučio za EVS?

Čuo sam za EVS još dok sam bio u srednjoj školi, na seminaru na koji me je moja organizacija bila poslala. Već sam tada odlučio da ću sigurno ići na EVS, čim završim srednju školu, pošto nisam mogao da se odlučim šta da studiram i bilo mi je potrebno da promenim okruženje i upoznam sebe na drugačiji način.

Na čemu si bio angažovan tokom trajanja svog volonterskog servisa?

Moje osnovno zaduženje je bio rad u kancelariji, na grafičkom dizajnu postera, oglasa, biltena, kao i održavanju internet prezentacije Omladinskog centra. Pored toga, tokom 3 meseca sam predavao srpski jezik grupi od 10 Grka. Takođe sam mesec dana volontirao na projektu terapijskog jahanja konja, za decu sa smetnjama u razvoju, što je za mene bilo vrlo interesantno i novo iskustvo.

Šta ti je bilo najteže na početku?

Prva prepreka je bila ta što nisam znao ni reč grčkog, ali sam ubrzo naučio osnovne reči i posle je sve išlo lakše. Drugi izazov je bio navići se na život sa sedmoro ljudi u

Foto: Božidar Dimić

maloj kući, sa jednim kupatilom, ali smo na kraju svi postali veoma dobri prijatelji.

Koja bi bila tvoja tri ultimativna saveta budućim organizacijama domaćinima?

- 1. Važno je da imate jednog mentora na svakog ili svaka dva volontera, koji će ih podržavati na pravi način, jer oni dolaze u novu sredinu i podrška im je neophodna.*
- 2. Ne uzimajte volontere, ako nemate posla za njih, već vam je glavna motivacija novac. Nemanje zaduženja je loše iskustvo za volontere, a oni mogu pomoći vašoj organizaciji na različite načine.*
- 3. Slušajte svoje volontere i probajte da naučite nešto od njih – oni svakako imaju mnogo toga da vam ponude!*

Volonterka: Bojana Stojković (25)

Šalje (SO): „Generator“, Vranje, Srbija

Prima (HO): „Mladi za razmenu i razumevanje“, Faro, Portugal

Naziv projekta: „Volversity! – Volonterski rad kao način za poboljšanje prilika za zapošljavanje i borbu protiv siromaštva“

Trajanje projekta: mart 2011 – mart 2012.

Kako bi opisala, predstavila sebe kao volonterku?

Odlučila sam se za EVS, jer mi je to predstavljalo izazov, i zato što sam želela da istražim drugu kulturu i drugačiji pristup omladinskom radu.

Zašto si se odlučila za EVS?

Želela sam da iskusim kako je to biti volonter, s obzirom na to da sam u svojoj organizaciji radila sa volonterima. Takođe sam želela da napravim jednogodišnju pauzu, kako bih odlučila šta želim da radim u životu – htela sam da ispitam i druge mogućnosti i napravim plan narednih životnih koraka.

Koje su tvoje najvažnije dobiti od tvog volonterskog servisa?

Jedan od ciljeva projekata je bio da se ubedi opština da

organizaciji obezbedi veći prostor za volontere, što smo i uspeli da postignemo. Što se mojih ličnih dobiti tiče, stekla sam prijatelje sa kojima sam i dalje u kontaktu, i to mi je vrlo važno. Takođe mi je značajan i izazovan bio i proces interkulturalnog učenja i života sa ljudima iz različitih kultura.

Kada je, prema tvom mišljenju, najbolji trenutak za odlazak na EVS: kada si mlađi i manje iskusan (pa je baš EVS jedno od tvojih prvih volonterskih iskustava) ili kada si stariji i iskusniji?

Zavisí od osobe, ali i od projekta. Pravi trenutak je onaj kada poželiš da promeniš nešto u svom životu, kada poželiš da bolje upoznaš sebe.

Kako te je EVS promenio kao osobu i kao volonterku?

Kada sam se vratila u Srbiju, mislila sam da se nisam promenila, ali tri meseca kasnije, ljudi su mi rekli da sam ipak drugačija – da sam sazrelila, da sada sagledavam stvari na drugačiji način, da sam odgovornija, konstruktivnija, da radim kvalitetnije. Tako da – da, EVS me jeste promenio, samo ja toga nisam bila svesna, sve dok mi drugi nisu skrenuli pažnju.

Foto: Bojana Stojković

AKCIJA 3.1

OMLADINSKE RAZMENE

...okupljaju mlade iz **dve ili više zemalja**, omogućavajući im da se zajedno bave temom koja im je svima interesantna. Mogu trajati između **6 i 21 dan**, sa **16-60 učesnika**, uzrasta **13-25** (izuzetno i **26-30**) godina.

Razmena se može baviti temama interkulturalnog razumevanja, prihvatanja manjinskih grupa, inter-etničkog i međureligijskog dijaloga, rešavanja sukoba, zaštite životne sredine i dr.

Svi projekti treba da budu tako koncipirani da pružaju učesnicima **priliku za neformalno učenje**, koja je dobro osmišljena i integrisana u program razmene. Svi elementi projekta treba da budu usklađeni sa njegovom glavnom temom, a efekti treba da budu **dugotrajni** i da se odnose ne samo na same učesnike, već i na njihove lokalne zajednice i na okruženje u kome se projekat realizuje.

Partneri na projektu mogu biti neprofitne organizacije, lokalne ili regionalne javne službe, kao i neformalne grupe mladih.

Broj učesnika iz svake od zemalja obuhvaćenih projektom treba da bude približno jednak. Takođe, broj **Programskih i Susedskih partnerskih zemalja** uključenih u projekat treba da bude ujednačen.

U svakom projektu mora učestvovati **barem jedna država EU**, ali se sama razmena može desiti u bilo kojoj od zemalja obuhvaćenih projektom, izuzev u Mediteranskim partnerskim zemljama.

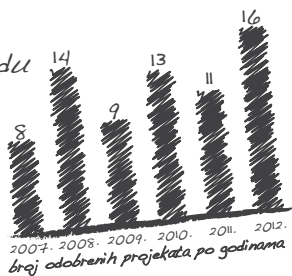
- 71 odobrena OR u periodu od 2007. do 2012.

- Oko 1.375.000€ odobreno za projekte OR u Srbiji u periodu 2007 - 2012.

- Preko 2500 mladih je učestvovalo u OR organizovanim u Srbiji u periodu 2007 - 2012. god.

- 39 organizacija iz Srbije su imale priliku da barem po jednom organizuju omladinsku razmenu, u periodu 2007. - 2012. god.

- „Inženjeri zaštite životne sredine“ su organizacija koja je bila najaktivnija u Srbiji na polju organizovanja omladinskih razmena u periodu 2007-2012. god.

Naziv projekta: „Budi promena“

Organizacija: „Klub za osnaživanje mladih 018 (KOM 018)“, Niš, Srbija

Cilj: Izgradnja kapaciteta mladih romske nacionalnosti i mladih iz većinskog stanovništva iz Srbije i Bugarske, za promociju ženskih ljudskih prava, i unapređenje aktivizma u ovom polju, na lokalnom nivou.

Dubljom analizom fenomena diskriminacije po rodnoj osnovi pokazuje se da rasna diskriminacija ne pogađa u istoj meri i na isti način muškarce i žene. Tako se, na primer, Romkinje često suočavaju sa tzv. „duplom diskriminacijom“ – po rodnoj i etničkoj osnovi.

U toku ove sedmodnevne razmene, održane u Nišu (Srbija), 20 mladih iz Srbije i Bugarske su imali priliku da diskutuju o ženskim pravima i rodnoj ravnopravnosti u Srbiji i Bugarskoj, sa posebnim fokusom na položaju mladih Romkinja. Učesnici su učili i o internacionalnim dokumentima koji štite položaj devojaka i žena, kao što je CEDAW, diskutovali o tradicionalnoj ulozi žene u društvu, a takođe je i gost u okviru razmene bila predstavnica UNIFEM Srbija, koja je dala osnovne informacije o tome šta ova UN organizacija radi na polju ženskih prava i

rodne ravnopravnosti. Mladi su stekli veštine i osnaženi su da budu aktivniji u okviru svojih zajednica kad je ova problematika u pitanju.

S obzirom na to da je grupa bila nacionalno mešovita i sastojala se od mladih srpske, bugarske i romske nacionalnosti, razmena je omogućila i interkulturalno učenje, a mladi su se umrežili kako bi nadalje organizovali zajedničke akcije. Sve ovo je i ojačalo kapacitete organizacija partnera na projektu, jer su sa jedne strane dobili nove i aktivne volontere, a sa druge strane

Foto: „Klub za osnaživanje mladih 018 (KOM 018)“, Niš

nove ideje i inicijative za dalju saradnju. Najveći deo mladih koji su tada učestvovali u razmeni su i danas aktivni članovi partnerskih organizacija.

„Neprocenjivo iskustvo koje me je motivisalo da se aktivnije uključim u rešavanje problema u mojoj zajednici!“

„Divna prilika da ugostimo svoje vršnjake iz Bugarske, družimo se i naučimo nešto novo!“

Naziv projekta: „Mladi čuvari prirode“

Organizacija: „Ekološki centar Stanište“, Vršac, Srbija

Cilj: Aktivno uključenje mladih u oblikovanje društvene svesti o važnosti prihvatanja evropskih vrednosti očuvanja zaštićenih prirodnih dobara Jugoistočne Evrope, kao važnog segmenta održivog razvoja i politike očuvanja životne sredine Evropske unije.

Zbog seče šuma, na Vršačkim planinama je primetan nedostatak starih i šupljih stabala, u kojima bi ptice – pre svih sove, mogle da naprave gnezda. Zbog toga je broj sova u poslednjih nekoliko decenija na Vršačkim planinama dramatično opao.

Tokom dvonedeljnog ekološkog kampa održanog na Vršačkim planinama (Srbija), trideset dvoje mladih iz Švedske, Rumunije, Bosne i Hercegovine i Srbije, su na terenu pomagali staraocima zaštićenih prirodnih dobara (rendžerima) u konkretnim aktivnostima: obeležavanju unutrašnjih granica, unapređenju i proširenju staništa za retke vrste flore i faune, popravci i održavanju turističke signalizacije i mobilijara, sakupljanju otpada i dr. Pored toga, učesnici su imali prilike da prisustvuju nizu edukativnih radionica, programa i aktivnosti.

„Udružili smo našu volju, energiju, rad i ljubav, na očuvanju prirode Vršačkih planina.“

„Uklonili smo vegetaciju sa zaraslih livada, postavili smo drvene kućice za ugrožene vrste sova, proširili smo nekoliko bara, da bi vodozemci imali dovoljno mesta za život... Ali, najvažniji rezultat koji smo postigli jeste naše prijateljstvo i međusobno uvažavanje.“

„Organizovali smo četiri interkulturalne večeri, na kojima je svaka grupa predstavila svoju zemlju, njeno kulturno, prirodno i ljudsko nasleđe, stil života, istoriju, kulturu, mentalitet.“

„Iako smo različitih nacija, vera, mentaliteta, obrazovanja i materijalnih mogućnosti, priroda nas je ujedinila.“

Foto: „Ekološki centar Stanište“, Vršac

Naziv projekta: „Rame uz rame – društvo za sve“

Organizacija: „Mladi istraživači Srbije“, Beograd, Srbija

Cilj: Doprinos ličnom razvoju učesnika putem iskustva boravka u grupi bogatoj različitostima i praktikovanje aktivne uloge u društvenom životu.

Oko 18.000 mladih godišnje učestvuje u projektima koji se realizuju pod okriljem Programa „Mladi u akciji“. Iako je inkluzija jedan od proriteta i osnovnih vrednosti programa, tek mali broj njih potiče iz manje podsticajnih sredina i/ili ima neki oblik invaliditeta.

Ova desetodnevna omladinska razmena u Vršcu (Srbija) je okupila mlade iz različitih zemalja (Italije, Albanije, Turske, Crne Gore, Grčke, Bugarske i Srbije), iz različitog socijalnog konteksta i sa različitim sposobnostima, kako bi u duhu uzajamnog razumevanja, tolerancije i solidarnosti radili na ličnom razvoju praktikovanjem svoje aktivne uloge u društvenom životu. Niz sportskih, kulturnih i umetničkih aktivnosti stimulisale su druženje, ali i razumevanje različitosti među učesnicima, kao njihove pozitivne karakteristike. Mladi su isku-

sili i naučili da ljudi mogu harmonično da žive samo ako svi imaju mogućnost da budu kreativni, stvaraju i učestvuju.

Od ukupno 35 učesnika, njih 18 su bili iz manje podsticajnih sredina i/ili sa nekim oblikom invaliditeta.

Ova omladinska razmena je nastala kao rezultat umrežavanja i razvijene inkluzivne metodologije u okviru alijanse „Učešće za sve“, čiji je cilj da poboljša kvalitet i poveća brojnost aktivnosti za mlade/ sa mladima sa smanjenim mogućnostima i da do kraja

2013. godine otvori za njih 10% mesta na međunarodnim omladinskim programima (od prosečnih 18.000 godišnje).

„Za vreme razmene nailazili smo na saradnju i razumevanje i u neočekivanim situacijama, bez obzira na neosporne razlike koje nas određuju. Učesnici su imali sluha jedni za druge i sporazumevanje i saradnja prelazili su jezičke barijere i kulturološke raznolikosti. U stvari, pored različitih jezika, ideja, karaktera i sposobnosti, jedini nerešiv problem bio je - ŠTA ZA DORUČAK.“

- Više od 300 mladih sa različitim oblicima invaliditeta, zdravstvenih problema i/ili iz manje podsticajnih sredina je učestvovalo na projektima koji su realizovani u Srbiji, u okviru Programa „Mladi u akciji“, u periodu 2007. - 2012.

- Najveći broj mladih sa smanjenim mogućnostima koji su istovremeno bili uključeni u jedan projekat u Srbiji je 48 - na projektu „EDIT Centra“ (bivše „Omladinske nevladine organizacije ONO“) pod nazivom: „Više pažnje, molim vas!“

Foto:
„Mladi istraživači Srbije“
Beograd

Naziv projekta: „Ko će me se sećati?“

Organizacija: „Inženjeri zaštite životne sredine“, Novi Sad, Srbija

Cilj: Podizanje svesti o važnosti zaštite životne sredine u regionu zemalja učesnica na projektu, i promovisanje saradnje na evropskom nivou na polju zaštite životne sredine i rada sa mladima

Svakoga dana sa planete zemlje nestane 130 biljnih i životinjskih vrsta. Tome je u velikoj meri doprineo čovek, svojim aktivnostima, pre svega uništavanjem njihovih staništa. Planeta zemlja je ekosistem koji svakoga dana gubi svoju dragocenu raznovrsnost i time postaje sve manje otporna na uticaje i promene koje se dešavaju.

Projekat je realizovan od 2007. do 2011. godine i u tom periodu je uspešno organizovano 5 omladinskih razmena „Ko će me se sećati?“, na kojima je učestvovalo ukupno 215 mladih iz 14 zemalja (Bosne i Hercegovine, Makedonije, Crne Gore, Češke, Litvanije, Rumunije, Poljske, Mađarske, Malte, Portugala, Slovenije, Turske, Nemačke i Srbije).

Za vreme razmene mladi su imali priliku da prošire svoja znanja o zaštiti prirode i načinima na koje aktivno mogu da se uključe u zaštitu

ugroženih vrsta. Trenerski tim „Inženjera zaštite životne sredine“, pored znanja o ugroženim vrstama, kod mladih je razvio veštine javnog nastupa, timskog rada i organizovanja lokalnih akcija. Nakon svake razmene, partneri na projektu su zajedno sa mladima koju su učestvovali u razmeni organizovali lokalni događaj gde bi sa svojim vršnjacima podelili nova znanja i primenili stečene veštine. Kao završni segment svake razmene štampana je i publikacija „Ko će me se sećati?“.

Zahvaljujući ovom projektu razvili smo novu generaciju eko lidera koji i danas u svojim sredinama uspešno sprovode aktivnosti na zaštiti i očuvanju prirode, što nam je i bio cilj. Nastavak projekta sledi, jer potreba za njim postoji.

- „Ko će me se sećati?“ je omladinska razmena organizovana u Srbiji, u periodu 2007. - 2012. godine, sa najvećim brojem nastavaka - pet!

Foto: „Inženjeri zaštite životne sredine“, Novi Sad

Mladi čuvari prirode
Ekološki centar Starišće, Vršac

Dan Evrope

Beograd, 2009.

Povezivanje za krećkiju
SKOK, Prijepolje

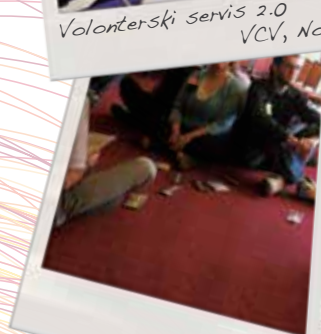

Trening za upravljanje projektima Niš, 2010.

Volonterski servis 2.0 VCV, Novi Sad

EV5 Supermeni Beograd, 2012.

AKCIJA 3.1

TRENINZI I

...imaju za cilj razmenu dobre prakse i razvoj partnerstava u oblasti rada sa mladima.

Treninzi i umrežavanje organizacija su namenjeni kako mladim ljudima, tako i onima koji sa njima rade. Tako, za ovaj tip aktivnosti nema uzrasnih granica za potencijalne učesnike. U zavisnosti od prirode samog projekta, u njemu mogu učestvovati minimalno dve osobe, dok za projekte umrežavanja nema ograničenja u ovom pogledu.

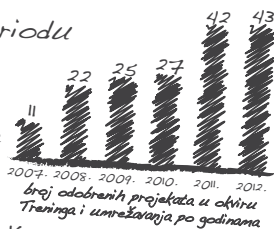
Prioritetne teme su: jačanje civilnog društva, aktivnog građanstva i demokratije; borba protiv rasizma i ksenofobije; zapošljavanje i preduzetništvo mladih; inter-etnički i međureligijski dijalog; rešavanje sukoba i post-konfliktna rekonstrukcija; aktivna uloga žena u društvu; prava manjina; regionalna saradnja, zaštita baštine i životne sredine.

Projekti mogu uključivati različite vrste aktivnosti, poput: sticanja prakse na određenom radnom mestu (eng. job shadowing), procena izvodljivosti (eng. feasibility visits), evaluativnih sastanaka, studijskih poseta, aktivnosti za izgradnju partnerstava, seminara, treninga i projekata za umrežavanje.

Za sve projekte važi da moraju uključiti barem jednu zemlju članicu EU. Broj Programskih i Susedskih partnerskih zemalja mora biti ujednačen; za većinu projekata važi i pravilo da moraju obuhvatiti barem četiri organizacije – dve iz Programskih i dve iz Susedskih partnerskih zemalja.

UMREŽAVANJE ORGANIZACIJA

- 170 odobrenih TN u periodu od 2007-2012. god.
- Oko 2.825.000€ odobreno za omladinske projekte TN u Srbiji, u periodu 2007. - 2012.
- Preko 3500 mladih je učestvovalo u projektima treninga i umrežavanja u Srbiji, u periodu 2007. - 2012. god.
- 73 organizacije iz Srbije su imale priliku da barem po jednom organizuju trening, seminar ili događaj za umrežavanje organizacija u Srbiji, u periodu 2007-2012. god.
- „OSMEH - Organizacija za Solidarnost, Mobilnost, Ekologiju i Humanost“ je organizacija koja je bila najaktivnija u Srbiji na polju organizovanja treninga, seminara i događaja za umrežavanje organizacija u periodu 2007-2012. god.
- Trening „Heuristička igra“, koji je u martu 2011. godine održala organizacija „Fabrik Arč“ je projekat sa najvećim brojem partnerskih organizacija, realizovan u Srbiji u periodu 2007-2012. godine: 20.

Naziv projekta: „Povezivanje za kreAkciju“

Organizacija: „SKOK“, Prijepolje, Srbija

Cilj: Izgradnja partnetstava između organizacija koje rade sa mladima i za mlade, u programskim i susedskim partnerskim zemljama

Pozitivni utisci i iskustva koja su mnoge organizacije imale još kroz program „OMLADINA“ sa prvo tzv. Trećim zemljama, pa potom Partnerskim zemljama, a sada Susedskim partnetskim zemljama, jasno su ukazali na snažnu potrebu da se podržava i razvija saradnja koja ide daleko izvan granica Evropske unije.

U ovoj sedmodnevnoj aktivnosti namenjenoj umrežavanju i izgradnji partnerstava između organizacija koje rade sa mladima i za mlade, učestvovalo je 16 osoba iz osam evropskih zemalja: Makedonije, Rumunije, Letonije, Kosova, Poljske, Bosne i Hercegovine, Italije i Srbije. Projekat se bavio kreiranjem platforme za partnerstva i pružio učesnicima metode i načine za korišćenje EVS programa kao i za razvijanje budućih projekata u okviru Programa „Mladi u akciji“. Nakon ovog projekta, jedan volonter „SKOK“-a je otišao na EVS u Rumuniju,

desetak mladih iz Srbije je otišlo na dve omladinske razmene u Makedoniju, i još petoro mladih je putovalo na seminar u Italiju. Takođe, „SKOK“ je nakon ovog projekta, uz pomoć svojih evropskih partnera, realizovao još jedan trening i dve omladinske razmene u 2012. godini, a u toku su pripreme i za projekat koji će „SKOK“ organizovati na leto 2013. godine, u Prijepolju.

A young girl with blonde hair, wearing a purple quilted jacket and a pink scarf, is captured mid-jump in a snowy landscape. She is wearing dark, patterned pants and black boots. In the background, there is a rustic wooden cabin with a window. The scene is bright and sunny, with a clear blue sky. The image is framed by a colorful vertical bar on the left and an orange bar on the right. A white paperclip icon is visible on the orange bar.

Zanimljivost: Projekat je organizovan usred zvanično proglašenog vanrednog stanja, usled obilnih snežnih padavina koje su pogodile Srbiju u februaru 2012. godine. Učesnici projekta su nakon ovog nezaboravnog iskustva „SKOK“-u uručili nezvanično priznanje da je organizacija „otporna na sneg“.

Foto: „SKOK“, Prijepolje

Naziv projekta: „Bolja zapošljivost mladih iz manjinskih grupa“

Organizacija: „Beogradska otvorena škola“, Beograd, Srbija

Cilj: Izgradnja kapaciteta omladinskih radnika da podrže mlade iz različitih manjinskih grupa u povećanju njihovih mogućnosti za zapošljavanje i razvoj karijere

Trenutni udeo mladih u ukupnom procentu nezaposlenih po poslednjim podacima u Srbiji iznosi čak 44%. U nekim evropskim zemljama čak preko 50% mladih nema stalno zaposlenje.

Ovaj procenat je još i viši za mlade iz manjinskih grupa.

Centar za vođenje karijere i savetovanje „Beogradske otvorene škole“ organizovao je međunarodni trening kurs sa ciljem da doprinese suočavanju sa izazovima učešća mladih na tržištu rada, sa posebnim akcentom na mlade iz manjinskih grupa. Trening je održan u Bečeju (Srbija), a okupio je 28 učesnika i 5 eksperata i realizatora iz zemalja Evropske unije i Južnoistočne Evrope: Makedonije, Turske, Letonije, Finske, Italije, Bosne i Hercegovine i Srbije.

Trening kurs je omogućio učesnicima iskustvo neformalnog učenja u međunarodnom kontekstu, uključujući teme kao što su: veštine za bolju zapošljivost mladih, prikupljanje i širenje informacija o tržištu rada, javno zastupanje i lobiranje za prava mladih na tržištu rada, manjinske grupe mladih na tržištu rada, inkluzija mladih iz manjinskih grupa, interkulturalno učenje, itd.

„Izuzetno sam zadovoljna ovim treningom. Bila je to sjajna prilika za sticanje novih znanja i usavršavanje veština.“

„Moja najveća dobit je povećanje lične zapošljenosti, usvajanjem konkretnih metoda i sticanjem znanja koja će mi to omogućiti, kao i prilika da svoja iskustva podelim sa drugima. Upoznavanje sa procesom procene kandidata, kao i razgovor sa ljudima koji se time bave, će mi svakako značiti prilikom pisanja CV-ja i budućih razgovora za posao. Unapred se radujem sticanju novih znanja i veština iz ove oblasti.“

„Imao sam bojazan da nisam dobro pripremljen za ovaj trening, ali sam ipak naučio mnogo toga i svakako ću moje novostečene kompetence koristiti u praksi i vratiti se po još.“

„Vežbala sam jezik, sticala nova iskustva i kompetence, učila o manjinskim grupama i situaciji u drugim evropskim zemljama i kulturama. Zaista kreativan i praktično primenljiv pristup ovoj temi.“

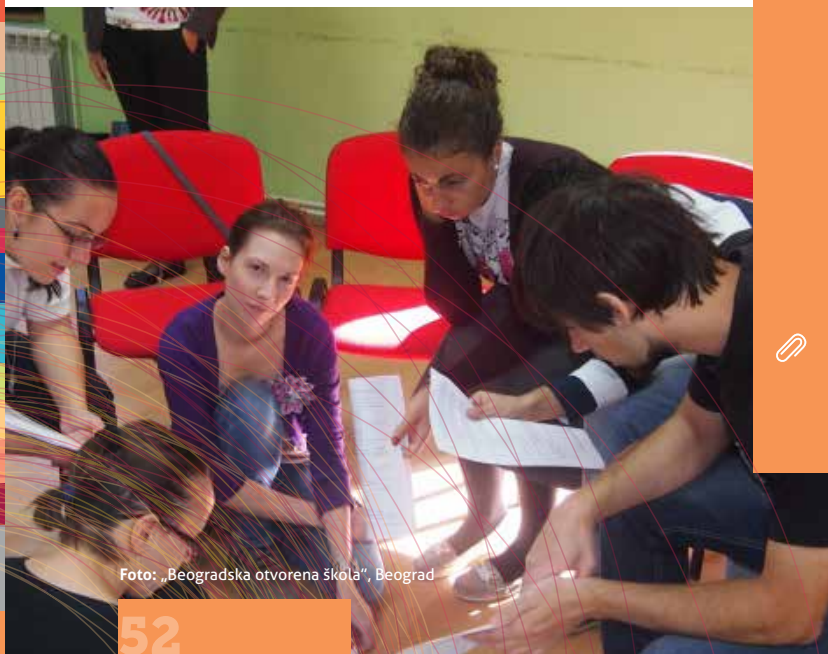

Foto: „Beogradska otvorena škola“, Beograd

Naziv projekta: „Prekogranična saradnja u oblasti razvoja i promocije omladinskog preduzetništva“

Organizacija: „Narodni parlament“, Leskovac, Srbija

Cilj: Unapređenje znanja učesnika o omladinskom preduzetništvu, metodama njegovog razvoja i promocije

Omladinsko preduzetništvo samo po sebi ne može biti rešenje narastajućeg problema nezaposlenosti mladih, ali može biti deo rešenja. 40% mladih izjavljuje da su zainteresovani za istraživanje mogućnosti samozapošljavanja.

Projekat je okupio 36 omladinskih radnika iz 6 evropskih zemalja: Makedonije, Rumunije, Crne Gore, Slovačke, Mađarske i Srbije. Učesnici su tokom petodnevog treninga u Novom Sadu (Srbija) zajedno sticali znanja iz oblasti omladinskog preduzetništva. Projektne aktivnosti su bile usmerene na izgradnju kapaciteta omladinskih radnika, tj. na unapređenje njihovog znanja o omladinskom preduzetništvu, metodama razvoja i promocije omladinskog preduzetništva, te učenju na primerima dobre prakse. Pored podsticanja saradnje i uspostavljanja partnerstava

između učesnika i njihovih organizacija koje se bave razvojem i promocijom omladinskog preduzetništva, projektom su ove organizacije osnažene i ohrabrene da usvoje i primene nova znanja i praktične alatke u promociji omladinskog preduzetništva. Takođe, učesnici projekta su stečena znanja i iskustva putem saradnje preneli i drugim omladinskim radnicima i organizacijama.

„Sjajni ljudi, odličan individualni i timski rad, ali su radionice i vežbe na temu kreativnosti u preduzetništvu bile najbolje.“

„Za mene je vrhunac treninga bila tzv. pijaca ideja, gde smo razvijali ideje za buduće projekte na temu omladinskog preduzetništva.“

„Prvi put sam bila na treningu u okviru Programa 'Mladi u akciji' i ovo iskustvo je umnogome promenilo moj život – svakako, na sjajan način.“

Foto: „Narodni parlament“, Leskovac

Naziv projekta: „Volonterski servis 2.0“

Organizacija: „Volonterski centar Vojvodine“, Novi Sad, Srbija

Cilj: Izgradnja kapaciteta učesnika i organizacija za podizanje postojećih volonterskih servisa (lokalnih/nacionalnih/međunarodnih) na viši nivo, kroz njihovu poboljšanu vidljivost i kvalitetan volonterski menadžment.

Bez obzira na opštu tendenciju podsticanja volonterizma, kod nas i danas, u meri u kojoj postoje napori za razvoj, i dalje jednako postoje i otpor, stereotipi i sumnje u uspešnost programa i projekata zasnovanih na dobrovoljnom, besplatnom radu volontera.

Trening je okupio 19 učesnika iz Srbije, Slovenije, Italije, Finske, Hrvatske, Makedonije, Mađarske, Ukrajine i Poljske. Održan je u Sremskoj Kamenici (Srbija), u „Vojvođanskom omladinskom centru“. Tokom treninga, učesnici su imali prilike da usavrše svoje kompetence iz sledećih oblasti:

- vrednosti volontiranja i razumevanje pozitivnog uticaja koje volontiranje ima na pojedince, grupe i zajednice;

- poboljšanje infrastrukture volonterskih aktivnosti, tj. stvaranje prostora za okupljanje i primanje volontera;

- poređenje metodologije različitih volonterskih programa i primera dobre prakse, osmišljavanje, organizovanje i oglašavanje volonterskih programa, podrška volonterskim inicijativama i javnim akcijama koje se tiču lokalne zajednice.

Pored toga, trening je bio prilika da se podstakne buduća saradnja između učesnika (i organizacija) i da se promovišu međunarodne razmene volontera.

Foto: „Volonterski centar Vojvodine“, Novi Sad

U trenutku pisanja ove publikacije, još uvek nemamo potpune i konačne informacije o tome kako će program ubuduće biti koncipiran. Ipak, verujemo da će u nastavku biti još bolji i da će omogućiti mladima iz Srbije, Evrope i ostatka sveta da uče, razvijaju se, putuju, umrežavaju se...

Zato vas pozivamo da kraj pve publikacije dopišete sami, jer pretpostavljamo da ćemo – do trenutka kada ona ugleda svetlost dana – svi imati jasniju sliku o budućnosti Programa „Mladi u akciji“...

*I, kao što piše u poruci iz kolačića sudbine:
Za dobre stvari je potrebno vreme.*

I zato čekamo...

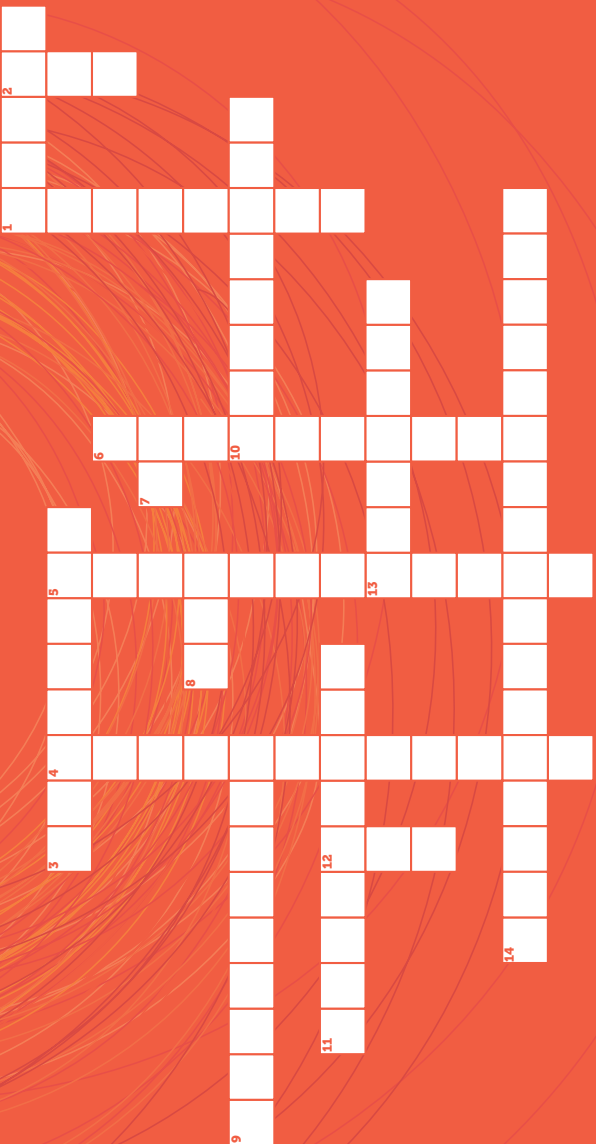

VODORAVNO:

- 1 - Naziv organizacije koja je bila najaktivnija u Srbiji na polju organizovanja treninga, seminara i događaja za umrežavanje organizacija, u periodu 2007-2012.
- 3 - Zemlja u koju su najčešće išli volonteri iz Srbije
- 7 - Skraćenica za nacionalnu agencija
- 8 - U koliko je nastavaka realizovana omladinska razmena „Ko će me se sećati?“
- 9 - Zemlja iz koje su najčešće dolazili volonteri u Srbiju
- 10 - Jedna od Programskih zemalja
- 11 - Grad u kome se nalazi SALTO Resursni centar nadležan za države Jugoistočne Evrope
- 13 - Vrsta aktivnosti koja se može organizovati u okviru Akcije 3.1
- 14 - Aktivnost koja okuplja mlade iz dve ili više zemalja, omogu ćavajući im da se zajedno bave temom koja im je svima interesantna

USPRAVNO:

- 1 - Raniji naziv Programa „Mladi u akciji“
- 2 - Akcija 2
- 4 - Kontakt tačka za Srbiju
- 5 - Pružaju podršku u realizaciji programa, organizacijama čije zemlje još nemaju nacionalnu agenciju
- 6 - Zemlja sa kojom su organizacije iz Srbije najčešće saradivale, na projektima u okviru Programa „Mladi u akciji“, u periodu 2007-2012.
- 12 - Ime volonterke iz Srbije koja je bila na EVS-u u Sloveniji

VODORAVNO:

- 1 - Osmeh; 3 - Bugarska; 7 - NA;
- 8 - pet; 9 - Francuska; 10 - Estonija;
- 11 - Ljubljana; 13 - trening;
- 14 - omladinska razmena

USPRAVNO:

- 1 - Omladina; 2 - EVS;
- 4 - Grupa Hajde Da;
- 5 - koncert; tačke; 6 - Makedonija;
- 12 - Lea